

De beide schouderbladen (scapulae) zijn gehavend.

Van de voorste ledematen zijn mooi bewaard de beide opperarmbeenderen (humerus), de beenderen van de voorarmen, 2 ellepynen (ulna) met 2 spaakbeenderen (radius) en beide middelhandsbeenderen (metacarpus). Aan een dezer middelhandsbeenderen zitten nog, op de juiste plaats bevestigd, de beide nevenvingers.

Van de beenderen der achterste ledematen zijn de prachtig geconserveerde 2 dijbeenderen (femur), de 2 beenderen van het benedenbeen (tibia et fibula) en de middelvoetsbeenderen (ossa metatarsi) aanwezig.

Van de voetwortelbeenderen (ossa tarsi) is alleen bewaard het rechter sprongbeen (talus).

Van de kootjes der teenen zijn gered 't eerste, tweede en derde of nagellid van den linker naar binnen staanden teen.

*) Nota. Later hebben we den steen vergeleken met de zwerfsteen in het Museum aanwezig en, naar aanleiding hiervan, houden we hem voor een gerolden kwarts, waarin phylliet zit. Is ons vermoeden juist, dan is hij afkomstig uit het Belgische phyllietgesteente.

J. C.

LENTEBODEN.

Wat kan het er heerlijk zijn op dat schoone Severen, vijf minuten westwaarts van Ambij en een goed half uur noordwaarts van Maastricht! Men wordt als het ware betooverd! Je ziet het er Lente worden! Want alle eerstelingen van het voorjaar zijn daar te vinden; wel wat verborgen, maar de vriend der schoone natuur kan ze toch ontdekken.

Ziet, daar half in 't water, de heldere gele *Caltha palustris*, of de zoogenaamde Dotterbloem, in Z.-Limburg ook wel de groote Boterbloem genoemd.

Ze kan het niet langer meer uithouden en wil eens even kijken met den sterk gezwollen knop vlak boven den waterspiegel, alsof ze met welbehagen op zich zelf neerziet en wilde zeggen: ben ik niet schoon? Ja met recht, schoon is ze met haar donker groen glanzende bladeren, de onderste zijn gesteeld, hartvormig, de hogere zijn meer breed dan lang, niervormig gekarteld, kort gesteeld of zittend, de bladstelen zijn gegroefd, naar onder steeds dieper, tot ze eindelijk in een lange scheede, die vrij breed is, uitloopen en eindigt in een bruin vlies dat de stengel omvat.

De bloemen staan alleen aan den top der stengels en ook van de takken. Ze hebben vijf omgekeerde, eironde bladen, die van binnen glanzend geel en van buiten doffer zijn; het zijn kelkbladen; kroonbladen ontbreken. De meeldraden zijn kort, geel, met lijnvormige, naar boven wat bredere helmraden; stampers zijn iets korter dan de meeldraden en hebben

stompe, op de iets naar buiten gebogen punt van vruchtbeginsels zittende stampels. Later zult ge die vruchtjes zien zitten als een ster-vormigen beker bij elkaar. Ze hebben een rij zaden. De plant wordt 15—30 c.M. hoog, is overblijvend, bloeit in Maart—Mei en is vergiftig. Ze groeit op vochtigen moerassigen bodem en vaak ziet men ze in het najaar weer bloeien, soms zijn de bloemen 4—5 c.M. groot in middellijn; stamper en meeldraden zijn tegelijk rijp. De kokervruchten springen wel open door de zon, maar niet ver genoeg dat de zaden er uitkomen; dit kan pas geschieden als ze nat zijn geworden. Dan laten ze haar zaden vallen.

Verder stappende over kronkelpaden, met aan eene zijde verschillende vijvers, zien we aan de andere zijde de katjes van de *Corylus avellana* en die der *Alnus glutinosa* hangen, die U toewuiven, tot op eens onder het kreupelhout nummer twee ons aanziet, als wilde ze zeggen: „ik ben er ook al, wat dunkt U?” En toch, ze is niet zoo ijdel als de vorige, want ze gaat zich niet spiegelen in het rimpelende water; wel is ze wat dorstig aangelegd en houdt van een vochtigen bodem. Ze schijnt zelfs geleerd te hebben nederig te zijn, daarom verschuilt ze zich gaarne tusschen het kreupelhout en het half dorre gras. Natuurlijk, de onkundige doopt ze met den naam van Boterbloem of Dotterbloem, maar daar is geen sprake van. Let maar op: deze heeft 8 spitse helder stralende bloembladjes, van het schitterendste geel en de vorige had er maar 5, doch veel breder. Deze blinken als waren ze fijn gevernist en de Dotter is meer fluweelachtig; deze heeft de bloemstraaltjes wijd uitgespreid en gene half gebogen in den vorm van een kortje, wat van het Grieksche kalathas afkomstig is en toch op het eerste gezicht zoudt ge zeggen het zijn twee dezelfde flora'kinderen. Zeker, vriend, maar weet wel, ze behooren ook tot dezelfde familie, n.l. *Ranunculaceën*. Laat ik het maar niet langer verzwijgen, haar naam is *Ficaria verna* of wel speenkruid. De wortelvezels zijn meest knolvormig verdikt. Haar stengel is liggend als ze weelderig groeit. Maar bij minder wasdom ook wel opstijgend. In de onderste bladoksels vindt men kleine knolletjes. Haar bladeren zijn rond, hartvormig en glanzend, gekarteld, de bovenste hoekig. De bloemkroonbladen zijn smal langwerpig, goudgeel. Haar lengte is 0.04—0.24 c.M.

Het speenkruid bloeit in Maart—Mei en evenals haar voorgangster is ze ook vergiftig.

In Juni sterven de bovenaardsche deelen af en de onderste deelen blijven over, om het volgende jaar weer dezelfde taak te vervullen.

Terwijl ze ons nog nastaart door het kreupelhout en wij het kronkelende beekje, dat daar heel zachtens ruischt, genaderd zijn, ziet men daar onder de slingerende braamstengels en het kreupelhout, blanke zilveren bloembladjes, van een andere lentebode, warm verscholen.

Ze schijnt wel te wedijveren met de vorige buurluidjes wie toch het mooiste is. Men zou haast zeggen, ze schijnt de hedendaagsche mode na te apen, want zij houdt er meer dan een kleedje op na. Nu vertoont ze zich in het helderste wit, dan weer in lila-rood. Ze meent zeker, die mode-pop, dat ik ze niet ken.

Het is de *Anemone nemorosa*. Dit laatste beteekent bosch, dus eigenlijk bosch-anemoon; ook zij is weer een familielid van de vorige, en deelt ook in hare vergiftigheid.

Uit den vleezigen wortelstok of wel onderaardsch kruipenden stengel ontspringt dicht bij het uiteinde een bloemstengel met één bloem. Ze heeft 3 kranswijs geplaatste samengestelde omwindselbladen, die er keurig en fijn uitzien, en dubbel zoo lang zijn als hun steel. De blaadjes en de steel zijn behaard. Ze heeft 6 bloemblaadjes en wordt 0.07—0.21 c.M. lang.

Haar bloeitijd is alweer Maart—Mei.

Terwijl ik me nog verlustig in al die pracht van kleuren, ontwaart mijn reukzenuw in de omgeving iets wat mij op onderzoek drijft.

O ja, daar staat het in het donkergroene loof. Het is *Viola odorata*, ook wel welriekend of Maartsch viooltje geheeten, donker paars, soms lila, zelden wit. De stengel is omgebogen als een haakje, iedereen kent het lieve plantje. Dat nederige bloempje spreekt zacht tot ons in fluisterende wordekens.

Luistert naar al die zoet klinkende bloemenstemmetjes, vangt ze op in uwe ziel, die ze geheel doortrillen en waarin ze samen smelten tot één machtigen, ontroerenden Lenteklank!

Ja, 't is ontluikend voorjaar overal, 't gaat zomer worden aller wegen.

En ik ontwaar alweer een andere schoonheid; het is de *Tusselag farfara* of 't Klein Hoefblad. De bloemstengel is bezet met eirond, lancetvormige, meest roodachtige bruine schubben. Ze schijnt bang te zijn voor de Maartsche buien, want haar bladeren houdt ze nog onder de aarde verborgen en steekt enkel haar bloemhoofdje boven den grond. Als het niet meer zoo koud is, treden de hartvormige, rondvormige, hoekige, ongelijke bladeren ook te voorschijn.

Onder zijn ze wit viltig; de bloemkroon is geel. Deze behoort tot de compositen.

Ze bloeit soms van Febr.—Mei.

De terugtocht wordt aanvaard en we passeeren den vijver vlak aan het Klooster rechts van de brug op den rand van het water.

Zie ze daar, die forsche planten. Ze staan te kijken als militairen in gelid, met bladeren zoo groot of ze alles in beslag willen nemen. Ook deze behooren weer tot de Compositen; het zijn de *Petasitis (officinalis)*, wat beteekent geneeskrachtig. Evenals haar twee voorgangsters heeft zij deze hoedanigheid.

Haar bloemkronen, schutbladen en stengelschubben zijn bruin of roodachtig, iets in het

lila overgaand. De bladeren zijn soms 30—40 c.M. breed, eirond en spits toeloozend.

De wortelstok is aan het uiteinde knolachtig verdikt. Bij de schijnbaar tweeslachtige bloemen vindt men vertakte stijlen, welke eirond, spits zijn. Bloeitijd Maart—April.

Ik toonde U hier enkele lenteboden en wees er tevens op dat de eerste drie wel een beetje gevaarlijk zijn, terwijl de andere nuttig kunnen wezen door hunne geneeskracht.

Mocht mijne beschrijving ertoe meewerken, dat velen naar buiten zullen trekken om van 't heerlijke natuurschoon te genieten en daardoor de natuur des te meer leeren lief hebben, dan zou zulks een groote voldoening zijn voor schrijver dezes.

Br. BERNARDUS
der Priesters van het H. Hart,
Heerderweg 3, Maastricht.

DIE FORAMINIFEREN AUS DEM SENON LIMBURGENS

von

J. Hofker.

II.

Amphistegina Fleuriausi d'Orbigny.

Diese Art, welche ziemlich selten vorzukommen scheint, wurde in einigen Gruben in der Nähe von Meersen in mehreren Exemplaren aufgefunden, ebenso wie in den Kreidemergeln von St. Pietersberg.

Amphistegina Fleuriausi d'Orbigny (Annales des Sciences naturelles 1826, T. 7, S. 304).

Idem, **Reuss** (Die Foraminiferen des Kreide- tuffs von Maastricht; Sitz. ber. der mat. nat. wiss. Klasse, Acad. Wiss. Wien 1862, S. 308, Taf. 1, Fig. 12; Sitz. ber. d. mat. nat. wiss. Klasse, Akad. Wiss. Wien, 1862, S. 391).

Die von **Reuss** näher beschriebene Art stimmt mit den von mir aufgefundenen Exemplaren überein. **Egger** aber (Abh. math. phys. Klasse, Acad. Wiss. Bayern, Bd. 21, 1902, S. 176, Taf. 21, fig. 31—38) hat Individuen beschrieben, welche nicht mit den meinigen übereinstimmen; die Windungen seiner Schalen lassen an der einen Seite die ganze Anzahl der vorigen Windungen frei, während auch das Zentrum der anderen Seite unbedeckt bleibt. Dies ist aber an den Maastricht'schen Exemplaren nicht zu sehen. Auch zeigt die **Egger'sche** Art keinen Knick im Verlauf der Suturen und **Egger** hat scheinbar auch nicht untersucht, ob diese Schalen innerlich den Bau der typischen *Amphisteginen* zeigen. Ich kann also den **Egger'schen** Beschreibungen hier keinen Wert beilegen.

Ich hatte nicht genug Material um die von der Trimorphie hervorgerufenen Formmodifikationen gänzlich studieren zu können. Alle Exemplaren waren makropherisch und gehörten zwei Typen an, welche durch Zwischen-